

Orió ja fa part de mi

Pep Solà

Els poetes són receptius a tots els senyals del món. D'entre ells, n'hi ha alguns que estan condemnats a cercar constantment, el seu anhel és incommensurable i viuen sempre en la carència d'alguna cosa. Només de tant en tant els és donat de trobar l'oasi on poder reposar. Aquest és el cas de Joan Vinyoli, el qual anomenava "besllums de permanència feliç" aquests moments d'assossec i plenitud.

Aquests poetes són homes desmesurats, il·limitats en el seu propòsit, d'una vitalitat extraordinària: semblen venir de molt lluny i carregar a les seves espatlles tota la humanitat que els ha precedit. Són homes a qui els cremen els mots i, de fet, els crema la vida mateixa. La combustió vital, transubstanciada en paraules, és precisament allò que dona sentit a la seva vida. Però això té perills: Hölderlin hi va perdre el seny i es va recloure a la torre de Tübingen. Vinyoli, com ell, va transitar per les tenebres.

En aquests homes, les dimensions temporal i espacial no poden ser rígides. Necessiten transgredir-les per donar cabuda a tota la seva potència vital. En Vinyoli, els records i la memòria pujaven per formar part molt activa del present, i el present de seguida deixava de ser-ho perquè "tot és ara i res". Quant a l'espai, el de la terra se li feia petit, i per això mirava enlaire i entrava en ressonància amb el cel i els seus objectes. Vinyoli tenia una sensibilitat còsmica i "sentia" el moviment dels astres. Des de ben jove, en acostar-se les dates del solstici, tant el d'estiu com el d'hivern, se sentia envaït per una vibració primigènica. Així ho escrivia a l'amic Òscar Samsó en els anys de guerra civil, els de la indignació moral col·lectiva més extrema, referint-se a la nit de Sant Joan: "És una hora plena de pressentiments que es mostren sobretot dins la suprema tensió de les nits estelades". I ho certificava, anys més tard, el 1975, en una dedicatòria a Vicenç Altaió: "Tu tens tota la

vida per endavant. Jo tinc la mort a la cantonada, però me n'escapo mirant potser la claror d'aquests dies que són prop del Solstici d'Estiu, que a mi em traspalsava molt des que era jove."

Però hem de recórrer als versos de Vinyoli per trobar-hi els senyals més contundents d'aquesta convivència del poeta amb el món astral. A la nit de Vinyoli s'hi acostuma a entrar travessant un període de temps també màgic, el del crepuscle, no menys traspalsador. Certament, "la secreta font de l'èxtasi del vespre" és la porta d'accés a la nit.

En *El Callat*, el llibre on la indagació lírica del poeta assoleix el vol més vertiginós, les estrelles no formen part d'un paisatge que ha de ser contemplat sinó que són un agent interlocutor. En aquest cas, però, són feridores perquè la seva resposta és una veritat freda i no hi ha respostes satisfactòries a les preguntes pregones. Cap certesa és perdurable, només el "crit salvatge" dels homes que, com ell, interroguen. Quedarà, només, l'opció de tornar-se "pastura de silenci d'estrelles". És just en aquest llibre que hi publica el poema "Gall", escrit sota l'influx dels efectes excitants d'una nit propera a la de Nadal i, per tant, al solstici d'hivern.

Vinyoli pretenia escutar "el secret altíssim còsmic i ancestral de les constel·lacions i les galàxies" i el seu diàleg estel·lar prenia més força en els *Cant d'Abelone*, el segon dels seus llibres místics, o sigui, sensualment alats. En el primer vers, ja s'adreça a la constel·lació d'Orió, la de presència més imponent en les nostres nits hivernals, per demanar-li que aturi el seu vol, que s'eixampli i que creï més nit, on es pugui perdre, o fondre, la vida del poeta. És sens dubte, una altra modalitat dels habituals impulsos de Vinyoli de dissoldre's en la naturalesa. Desig que serà satisfet uns cants més endavant, quan dirà: "Ara sóc temple de rosada / i Orió ja fa part de mi". El poeta ha passat de voler fondre's en la nit a convertir-se en temple de rosada i a con-

tenir, ell mateix, la constel·lació. Les expectatives inicials s'han vist del tot superades per causa de l'extraordinària força vital de Vinyoli i l'incommensurable anhel que esmentàvem al començament. Arribats en aquest punt, si el vertigen no ens ho impedeix, ja hi podem posar aquell altre vers, ara del llibre Cercles: "He aturat el vol de les estrelles". El magià de la nit gosava imaginar que aturava el moviment de la volta celeste i tot això amb el poder de la paraula.

Aquest desig ascensional de Vinyoli, aquest ímpetu totalitzador, fruit d'una intensa experiència còsmica, el portaren a fer-se amic del llamp, com Nietzsche. Per això i altres coses trobem tan avinent que hagués desitjat morir d'aquest raig fulgurant que connecta el cel i la terra.

"Morir d'un llamp és el que vull,
no pas al llit, ans a ple bosc
entre les bèsties."

Escultura *Constel·lació Vinyoli* d'Enric Pladevall, instal·lada a Reus